

آسیب‌شناسی فرهنگی استفاده از شبکه‌های اجتماعی (موبایلی) در میان کارشناسان زن شاغل در شهرداری منطقه یک تهران

فائزه تقی پور

عضو هیئت علمی گروه مدیریت و برنامه‌ریزی فرهنگی دانشگاه آزاد خوراسگان اصفهان
(مسئول مکاتبات) faezeh.taghipour@gmail.com

ساره ولایتی

دانش آموخته کارشناسی ارشد مدیریت امور فرهنگی، دانشگاه آزاد خوراسگان اصفهان
velayati.sareh@yahoo.com

چکیده

مقدمه و هدف پژوهش: هدف اصلی این تحقیق آسیب‌شناسی فرهنگی استفاده از شبکه‌های اجتماعی (موبایلی) در میان کارشناسان زن شاغل در شهرداری منطقه یک تهران می‌باشد و سؤال اصلی در این پژوهش این است که آسیب‌های فرهنگی استفاده از شبکه‌های اجتماعی (موبایلی) در میان کارشناسان زن شاغل در شهرداری منطقه یک تهران چیست؟

روش پژوهش: روش پژوهش کاربردی-توصیفی و از نوع پیوستگی می‌باشد.

نتیجه‌گیری و یافته‌ها: در بررسی آسیب‌شناسی فرهنگی استفاده از شبکه‌های اجتماعی (موبایلی) در میان کارشناسان زن شاغل در شهرداری منطقه ۱ تهران پرداختیم و چنین مشاهده می‌شود؛ در بعد آداب و رسوم، کاهش روابط خانوادگی در سازمان از جمله آسیب‌های فرهنگی استفاده از شبکه‌های اجتماعی می‌باشد. در بعد ارزشها، کاهش میل درونی جهت کسب موفقیت سازمان از جمله آسیب‌های فرهنگی استفاده از شبکه‌های اجتماعی می‌باشد. در بعد هنجارها، اعتیاد الکترونیکی از جمله آسیب‌های فرهنگی استفاده از شبکه‌های اجتماعی می‌باشد. در بعد باورها، کاهش کار گروهی در سازمان از جمله آسیب‌های فرهنگی استفاده از شبکه‌های اجتماعی می‌باشد.

واژگان کلیدی: آسیب فرهنگی، شبکه‌های اجتماعی، اعتیاد الکترونیکی، شبکه‌های مجازی

مقدمه

به عنوان ابزار ارتباط دانشمندان و خصوصاً جهت تبادل داده‌ها و منابع تحقیقاتی یا به عبارتی جهت خلق اجتماعی علمی شروع کرده و به مرور زمان توانست خود را تا سطح برقراری ارتباط بین افراد از طریق پست الکترونیکی ارتقاء بخشد (نیازی و خرم، ۱۳۹۲). شبکه‌های اجتماعی را از جنبه‌های مختلف می‌توان مورد کنکاش و ارزیابی قرار داد که یکی از این موارد آسیب‌شناسی فرهنگی استفاده از شبکه‌های اجتماعی می‌باشد. در این فصل به بیان مسأله، ضرورت و اهمیت تحقیق، اهداف، سؤالات تحقیق و تعاریف نظری و عملیاتی اشاره شده است.

بیان مسأله

به سبب گسترش دامنه تأثیر رسانه‌های جمعی، جامعه اطلاعاتی، امروزه بعدی جهانی پیدا کرده است و منحصر به کشور یا کشورهای خاصی نمی‌شود. همچنین با پیشرفت این رسانه‌های جمعی، دوره سیال و ابهام آمیزی از پیامدهای احتمالاً منفی دنیای مدرن و رسانه‌های ارتباطی نوین آن برای انسان معاصر ترسیم می‌شود. به نظر می‌رسد رسانه‌های جمعی از یکسو وحدت اجتماعی را تهدید می‌کنند و از سوی دیگر پادزهری برای تهدیداتی هستند که از طرف سایر نیروهای اجتماعی از قبیل تحرک و دگرگونی سریع، متوجه همین وحدت می‌شود (ویدون^۱، ۲۰۱۱، ۲۳؛ بارکر^۲، ۲۰۱۱، ۳).

رسانه‌های ارتباطی را می‌توان نه تنها در جهت چالش و تضعیف ارزشها و باورهای سنتی، بلکه به منظور گسترش و تحکیم سنت‌ها نیز مورد استفاده قرار داد^۳ (دانش، ۱۳۹۰، ۲۹). به هر طریق مطالعه تأثیرات و پیامدهای مثبت یا منفی رسانه‌ها بر ارزشها، باورها، فرهنگ و هویت می‌تواند تأثیر چشمگیری در شناسایی این پدیده‌های فرامدرن و درک ابعاد مبهم و ناشناخته آن داشته باشد. (تولایی و دیگران، ۱۳۹۴: ۵).

امروزه فن آوری اطلاعات از مهمترین محورهای توسعه در جهان است و در بسیاری از کشورهای جهان توسعه فن آوری را به عنوان یکی از اساسی‌ترین زیرساختهای خود قرار داده اند. این فن آوری‌ها در مدت زمانی کوتاه جزء اصلی ساختار جوامع مدرن شده اند و در حال حاضر خیلی از کشورها به دنبال شناخت فن آوری اطلاعات و دستیابی به مهارتهای پایه و مفاهیم فن آوری اطلاعات هستند.

امروزه تحولات شگرفی در زمینه فناوری اطلاعات رخ داده است و پیشرفت‌های آن فراگیر شده است، بطوریکه روندهای دگرگونی را در زمینه‌های مختلف ایجاد کرده است. مهم‌ترین ویژگیهای آن سرعت زیاد در پردازش داده‌ها، دقت فوق العاده زیاد، سرعت بالای دسترسی به اطلاعات، به روز بودن، امکان مبادله الکترونیکی اطلاعات، کیفیت بالا، قیمت فوق العاده ارزان و رو به کاهش است (اللهی و آذر، ۱۳۸۷، ۱۳۵-۱۶۵).

دستاوردهای بشر از صنعت و فن آوری‌های نوین علاوه بر منافی که برای بشر داشته و رفاهی که برای او به ارمغان آورده است، همواره آسیب‌هایی را نیز به همراه داشته است. اگرچه بسیاری از ابداعات و نوآوری‌ها با انگیزه تأمین و آسایش و تحکیم ارزشهای انسانی و در جهت نیل به کمال شکل گرفته است، اما در عین حال به دلیل برخی کج فکری‌ها و استفاده‌های نادرست از ابزارهای جدید، این اختراعات گاه جسم، جان، اخلاق و روان انسانها را مورد آسیب قرار داده و گاه فرهنگ و اعتقادات و رفتارهای اجتماعی وی را دگرگون کرده است. اینترنت و شبکه‌های اجتماعی به عنوان یکی از مهمترین ابداعات بشر در قرن حاضر با قابلیت‌ها و کارکردهای متعدد و گسترده اش بخش‌های مختلف زندگی انسان را تحت تأثیرات منفی و مثبت خود قرار داده است. شبکه‌های اجتماعی کار خود را

فرهنگ در وسیع ترین شکل به دو شیوه تفسیر می شود: یکی به عنوان کردارها و آدابی که تشکیل دهنده خود واقعیت اجتماعی هستند و دیگری به عنوان چیزی که در گذشته حوزه مجزایی از جامعه بوده و اکنون وارد همه جنبه های زندگی اجتماعی گردیده است. (بخشی و بهاری، ۱۳۸۹). در واقع "فرهنگ مجموعه ای از ارزش های کلیدی است که توسط اعضای سازمان به طور گسترده پذیرفته شده است" (تسویی و همکاران، ۲۰۰۶، ۴).

بحث از عوامل و عناصر آسیب رسان فرهنگی و یا بحث از ساختار آسیب پذیر فرهنگ به قالب و زمینه آسیب شناسی فرهنگی مربوط می شود، همان طور که بحث از شیوه ها و عوامل مؤثر تهاجم فرهنگی و یا بحث از ریشه ها و عوامل زمینه ساز رسوخ فرهنگ وارداتی، در آسیب شناسی فرهنگی جای می گیرد. از این رو این پژوهش به بررسی آسیب شناسی فرهنگی استفاده از شبکه های اجتماعی موبایلی (لاین، تانگو، واتس اپ، تلگرام، ایمو)، در میان کارشناسان زن شاغل در شهرداری منطقه ۱ تهران می پردازد. این پژوهش سعی دارد به این سوال پاسخ دهد که آسیب های فرهنگی استفاده از شبکه های اجتماعی (موبایلی) در میان کارشناسان زن شاغل در شهرداری منطقه ۱ تهران چیست؟ از این رو آسیب شناسی فرهنگی در ابعاد هنجار، ارزش، باور و آداب و رسوم در میان کارشناسان زن شاغل در شهرداری منطقه ۱ تهران دغدغه اصلی این پژوهش می باشد.

اهمیت و ضرورت مساله

از دیرباز بشر با این واقعیت روبه رو شده است که تکنولوژی می تواند موجب تغییر در جوامع شود، همچنین با آثار مثبت و منفی آن، در سده اخیر روبه رو شده است. در این میان تأثیر دنیای مجازی و ارتباطات آسان و کم هزینه آن بر حوزه های سیاسی، اقتصادی،

اجتماعی و فرهنگی به ویژه روابط و هنجارهای اجتماعی و فرهنگی انکارناشدنی است. این مطلب ضرورت توجه به ابعاد مختلف رسانه ها و ابزار جدید تکنولوژیک نظیر شبکه های اجتماعی موبایلی را دوچندان می سازد (اکبری تبار، اسکندری پور، ۱۳۹۲). برنامه ریزی شیوه تعامل با تأثیرات فرهنگی و اجتماعی رسانه های دیجیتال و فناوریهای نوین اطلاعات و ارتباطات، متناسب با ارزشها و اهداف ملی و دینی، سرمایه های فرهنگی و اجتماعی ارزشمند کشور و با توجه به الگوهای برآمده از جمهوری اسلامی ایران که در قالب الگوی اسلامی- ایرانی پیشرفت یاد می شوند، اهمیتی مضاعف می یابد. به ویژه با توجه به اینکه روند رشد فناوریها و رسانه های نوین، همزمان ترکیبی از فرصتها و تهدیدها را همراه دارد که از جمله در قالب انتقال محتوا و پیام، زمینه ساز تحولات فرهنگی و اجتماعی بسیاری است همچنین مجاورت طولانی با فضای مجازی می تواند به فرهنگ پذیری یک طرفه و تأثیرپذیری افراطی از هنجارها و ارزشها در عرصه های مختلف ارتباطی و اجتماعی انجامیده و با تقویت جهان وطنی تعلقات ملی و سنتی کاربران را تحت تأثیر قرار دهد.

با رشد و گسترش فناوری ارتباطی در کشور، زنان شاغل نیز مانند سایر اقشار دیگر خیلی سریع با این پدیده آشنایی پیدا کرد و این پدیده منجر به تغییراتی در ارزشها و نگرشها و زندگی افراد به ویژه قشر جوان گردید که پیامدهای آن انکارناپذیر است این تکنولوژی تمام جنبه های زندگی مردم را تحت الشعاع قرار داده است (جهانگرد، ۱۳۸۴، ۳). استفاده نادرست ممکن است زیانهای زیادی به همراه داشته باشد. خصوصاً برای نسل جوانی که در مقایسه با نسل قبل، با محرک های فراوانی مواجه است (عطاران، ۱۳۸۳، ۱۹۸). پژوهش حاضر در تلاش است تا با شناخت و بررسی مسائل و آسیب های فرهنگی شبکه های

از ان بعمل آمده است. در تعریف فرهنگ به طور معمول به عباراتی مانند "نظام معنا"، "الگوی معنا"، "نظامی از برداشت‌ها" معناهای عمومی و مشترک، "نوعی جهان بینی"، "برداشت ذهنی از واقعیت"، "نظم ذهنی"، "الگو یا استانداردهای مشترک تفسیر یا ادراک" برخورد می‌شود (پورافکاری و همکاران، ۱۳۹۲). تعریف اولیه فرهنگ عبارت است از کل پیچیده‌ای شامل دانش، باور، هنر، اخلاقیات، قانون، رسوم و دیگر قابلیت‌ها و عاداتی که انسان به عنوان یک عضو جامعه به دست آورده است. صاحب‌نظران بیش از ۳۰۰ تعریف را برای فرهنگ شناسایی کرده‌اند. فرهنگ راهکارهای شایع موجه در یک جامعه است برای رفع هرگونه نیاز واقعی یا غیر واقعی به عبارت ساده تر فرهنگ آن چیزی است که مردم با آن زندگی می‌کنند. فرهنگ از آن مردم است (رجایی ریزی، ۱۳۹۴). ادوارد تایلور فرهنگ را، مجموعه پیچیده‌ای از دانش‌ها، باورها، هنرها، قوانین، اخلاقیات، عادات و هرچه که فرد به عنوان عضوی از جامعه از جامعه خویش فرامی‌گیرد تعریف می‌کند. هر منطقه از هر کشوری می‌تواند فرهنگ متفاوتی با دیگر مناطق آن کشور داشته باشد. همچنین فرهنگ راهکارهای شایع موجه در یک جامعه است برای رفع هرگونه نیاز واقعی یا غیر واقعی (عصاره و حسینی بیدخت، ۱۳۹۳).

فرهنگ را می‌توان آموخت و آن را کسب کرد. فرهنگ می‌تواند بازتاب الگوهای فکری، نحوه ابراز احساسات، اعمال عکس‌العمل‌ها ارزش‌ها و ایده‌ها و دیگر نظام‌های معنی‌دار نمادین باشد. ایده اصلی این است که فرهنگ مفهومی انتزاعی دارد و برگرفته از رفتار عینی و ملموس است. اساساً فرهنگ با نمادها انتقال می‌یابد و این نمادها ترکیبی از دستاوردهای شخصی گروه‌های انسانی شامل مظاهر موجود در قالب الگوهای رفتاری است (فرهی‌بوزنجانی و سنجقی، ۱۳۸۸). فرهنگ الگویی از باورهای مشترک است که

اجتماعی موبایلی در میان کارشناسان زن شاغل در شهرداری منطقه یک تهران، زمینه‌های لازم در سطح مطالعات حوزه علوم فرهنگی را ارتقا بخشد.

هدف‌های پژوهش

هدف اساسی تحقیق حاضر "آسیب‌شناسی فرهنگی استفاده از شبکه‌های اجتماعی (موبایلی) در میان کارشناسان زن شاغل در شهرداری منطقه ۱ تهران" است. با توجه به این هدف سؤالی‌های مطرح شده در این پژوهش بدین قرار است:

- ۱- آسیب‌های فرهنگی استفاده از شبکه‌های اجتماعی (موبایلی) در میان کارشناسان زن شاغل در شهرداری منطقه ۱ تهران در بعد ارزش‌ها چیست؟
- ۲- آسیب‌های فرهنگی استفاده از شبکه‌های اجتماعی (موبایلی) در میان کارشناسان زن شاغل در شهرداری منطقه ۱ تهران در بعد هنجارها چیست؟
- ۳- آسیب‌های فرهنگی استفاده از شبکه‌های اجتماعی (موبایلی) در میان کارشناسان زن شاغل در شهرداری منطقه ۱ تهران در بعد باورهای مذهبی چیست؟
- ۴- آسیب‌های فرهنگی استفاده از شبکه‌های اجتماعی (موبایلی) در میان کارشناسان زن شاغل در شهرداری منطقه ۱ تهران در بعد آداب و رسوم چیست؟
- ۵- آسیب‌های فرهنگی استفاده از شبکه‌های اجتماعی (موبایلی) در میان کارشناسان زن شاغل در شهرداری منطقه ۱ تهران در بعد ویژگیهای جمعیت شناختی چیست؟

مبانی نظری

فرهنگ

فرهنگ مقوله‌ای پیچیده است که دارای ابعاد و عناصری مختلف است، تعاریف متعدد و گوناگونی نیز

اهمیت فرهنگ

امیل دورکیم^۶ از نظریه پردازان اجتماعی فرانسه معتقد است: "فرهنگ نقش بسیار با اهمیتی در ایجاد ثبات و همچنین تعامل اجتماعی دارد." جرج زیمل^۷ از اولین جامعه شناسانی به شمار می رود که به مطالعه فرهنگ و زندگی روزمره پرداخته است به تعبیر وی: "فرهنگ عامل پرورش و فرهیختن کل شخصیت است." تالکت پارسونز^۸ از دیگر نظریه پردازان در خصوص فرهنگ است، او بر این اعتقاد بود که آزادی و هدفمند بودن را تنها با در نظر گرفتن نقش فرهنگ می توان با هم جمع بست. او در بیان نظریه سیستمی خود با توجه به نقش فرهنگ در ساخت جامعه و روابط درونی الگومند فی مابین مؤلفه های گوناگون نظام اجتماعی، آشکارا بر نقش فرهنگ در نظریه سیستم اجتماعی تأکید دارد. به اعتقاد او فرهنگ به عنوان سیستم نمادین معنادار (الگوهای ایده ها، ارزشها) هم رفتار انسان و هم نتایج حاصل از آن را شکل می دهد.

گروه فرا می گیرد، به طوری که مشکلات انطباق پذیری خارجی و هماهنگی داخلی گروه را حل می کند، و به سبب عملکرد و تأثیر مثبتش معتبر دانسته می شود و از این جهت به مثابه روش صحیح ادراک، تفکر و احساس در خصوص آن مشکلات گروه، به اعضای جدید آموزش و یاد داده می شود (عسگریان، ۱۳۸۸) ساترلند^۹ و وودوارد^{۱۰} اشاره می کنند که فرهنگ شامل هر آن چیزی است که بتوان از منبعی به منبع دیگر منتقل شود، یعنی همان میراث اجتماعی و کلیت جامعی که شامل دانش، دین، هنر، اخلاقیات، قانون، فنون ابزارسازی و کاربرد آنها و روش فرارساندن آنها بیان می شود. ادوارد تایلر مردم شناس انگلیسی، فرهنگ و تمدن را به یک معنا و مفهوم به کار برده است و فرهنگ را مجموعه ای از معرفت، عقاید، اخلاقیات، قوانین، آداب و رسوم و همه، قابلیت های و عاداتی دانسته که انسان به عنوان عضوی از جامعه می پذیرد (پورافکاری و همکاران، ۱۳۹۲).

جدول ۱: تعریف فرهنگ از دیدگاه های مختلف

باورها، سمبل ها، افسانه ها و عملکردهای اجتماع فرهنگ را می سازد. فرهنگ هر جامعه، خود آن جامعه است.	فرنچ و بل (۱۹۸۴)
فرهنگ یک نظام نظارت اجتماعی بالقوه است که در برابر نظام نظارت رسمی قرار دارد.	اورایلی (۱۹۸۹)
فرهنگ راه قالب ریزی شده اندیشیدن، احساس کردن و پاسخ دادن است.	هنری توسی و همکاران، (۱۹۹۰)
الگویی از مفاهیم اساسی که گروه آن را در یادگیری برای فائق آمدن بر مسائل مرتبط با سازگاری بیرونی و یکپارچگی داخلی خود اختراع، کشف یا ایجاد کرده است.	ادوارد شاین (۱۹۹۰)
فرهنگ به ارزش های قالبی که توسط اکثریت قریب به اتفاق اعضای یک جامعه پذیرفته و حمایت گردد، گفته می شود.	رابینز (۱۹۹۳)
فرهنگ سیما و منظری از اجتماع است که یک احساس خاص را در مورد آن جامعه ایجاد می کند. در این نگاه مجموعه فرهنگ رفتارها، باورها، ارزش ها و روش هایی را به همراه دارد که از سایر جوامع آن را متمایز می سازد.	دنسون (۲۰۰۰)
فرهنگ به عنوان شیوه ای است که بر اساس آن کارها انجام می گیرد.	هاناکان (۲۰۰۰)
مجموعه ای از رفتارهای آموختنی، باورها، عادات و سنن که میان گروهی از افراد مشترک است و به گونه ای متوالی توسط دیگران که وارد آن جامعه می شوند آموخته و بکار گرفته می شود.	مد (۲۰۰۰)

(رضایی و سبزیکاران، ۱۳۹۱)

به عقیده جورج لوکاچ^۹ که فیلسوف، نظریه پرداز، منتقد ادبی و فعال انقلابی در سال ۱۸۸۵ در مجارستان است، اگر فرهنگ در هر دوره زمانی را بدرستی درک کنیم، توانایی فهم سرچشمه تکاملی همان دوره را خواهیم داشت (صالحی امیری، ۱۳۸۸).

ادگار شاین^{۱۰} در اهمیت فرهنگ می‌گوید: "اگر شما فرهنگ را هدایت نکنید، این فرهنگ است که شما را هدایت می‌کند و ممکن است حتی متوجه نشوید که چه بلایی سرتان آمده است" (شفیع زاده و خلیلی، ۱۳۹۰).

نتیجه دیگر در اهمیت فرهنگ آن است که فرهنگ نه تنها رفتارهای اجتماعی، بلکه شیوه اندیشیدن را نیز در بر می‌گیرد. انسان‌ها در خلال آموزش فرهنگی خود یاد می‌گیرند که چه چیز را باید به رویدادهای جهان و به ویژه به رفتارهای دیگران نسبت دهند تا آنکه بتوانند آنها را بهتر بفهمند و چه واکنشی در مقابل آنها نشان دهند (بیتس^{۱۱} و دانلوفرد، ۱۳۸۷). لذا این فرهنگ است که نقش بنیادی در تحولات اجتماعی بازی می‌کند.

در سطح بیرونی فرهنگ، الگوهای رفتاری یا دست سازها قرار دارند که شامل تمامی پدیده‌هایی می‌شوند که دیده می‌شود و احساس می‌شود و مربوط به هنگامی است که فرد به یک گروه جدید دارای یک فرهنگ ناآشنا وارد می‌شود. این الگوهای رفتاری شامل معماری، محیط فیزیکی، زبان تکنولوژی و غیره می‌گردد. هم چنین شامل آن گونه رفتار آشکار گروه و فرایندهای سازمانی می‌شود که چنین رفتارهایی در آن رایج است. مهمترین نکته در خصوص این سطح فرهنگ این است که مشاهده آن آسان است و کشف رموز آن مشکل است (شاین، ۱۳۸۰).

هنجار عبارت از نمونه یا معیار ثابت چیزهایی است که در درون یک فرهنگ معین باید وجود داشته باشد. هنجارها ممکن است یکی از چهار صورت زیر را پیدا کنند: ارزش‌ها، آداب و رسوم، عرفها و قوانین.

هنجارها ممکن است ممنوع یا تجویز شوند. هنجار ممنوع، مشخص کننده چیزهایی است که فرد مجاز به انجام آن نیست. هنجار تجویز شده، چیزهایی را مشخص می‌کند که فرد مجاز به انجام آن است. (حسینی، ۱۳۹۱). هنجارهای فرهنگی، معیاررفتارهای ثابتی است که گروه به لحاظ فکری یا رفتاری، از افراد انتظار دارد یا آن را تایید می‌کند. این انتظارات و رفتارهای حاصل از آن، اغلب از فرهنگی به فرهنگ دیگر تغییر می‌کنند. هنجارهای فرهنگی صورت‌های مختلفی به خود می‌گیرد (کوئن، ۱۳۸۴).

آسیب‌شناسی

اصطلاح آسیب‌شناسی^{۱۲} در همه رشته‌های علوم، اعم از کاربردی^{۱۳} و انتزاعی^{۱۴}، پایه^{۱۵} و غیرپایه، تجربی و طبیعی، انسانی و غیرانسانی و بویژه در روان‌شناسی و تعلیم و تربیت کاربرد خاص خود را دارد. آسیب‌شناسی در زمینه مسائل روان‌شناختی، تربیتی یا فرهنگی اصولاً به مطالعه و بررسی دقیق عوامل زمینه ساز، پدیدآورنده، تربیتی و فرهنگی آفات و آسیب‌های موجود در آن زمینه‌ها می‌پردازد (حسینی نسب و اقدام، ۱۳۷۵، ۶۶۵).

رویکرد ساختاری بر اساس آسیب‌شناسی فرهنگی

- آسیب فرهنگی نوعی کژکارکردی در سطح سیاست‌ها، نظام‌ها، ساختارها، مدیریت، اهداف، برنامه‌ها و کارآمدی نظام فرهنگی در مسیر دستیابی به آرمان‌ها و اهداف نظام فرهنگی است.
- آسیب فرهنگی معلول فقدان انسجام و اجماع در میان نخبگان، سیاستگذاران، مدیران، ساختارها، نظام‌ها، اهداف برنامه‌ها و کارکرد نظام فرهنگی است.

- فقدان انسجام، یکپارچگی و گفت‌وگو مشترک فرهنگی میان مردم و نظام فرهنگی به تدریج تعارض و دوگانگی را در جامعه شکل می‌دهد.

کارشناسان زن شاغل در شهرداری منطقه یک تهران بررسی شده است.

در آسیب‌شناسی فرهنگی محقق به کمک شیوه‌های کمی و کیفی به بررسی، استنباط و کشف انواع آسیب‌های فرهنگی حاکم بر جوامع انسانی می‌پردازد. آسیب‌شناسی فرهنگی، بر اساس ضوابط و الگوهای جامع آسیب‌شناسی لازم است از فرهنگ آسیب‌شناسی برخوردار باشد. فرهنگ آسیب‌شناسی در هر زمینه‌ای، چه فرهنگی چه غیر فرهنگی، لزوماً به درمان آسیب‌ها و آفات نمی‌انجامد، هرچند با بررسی علل آسیب‌ها، راه‌های درمان و شیوه برتر برخورد با آنها را پیشنهاد می‌کند. نخستین و مهم‌ترین وظیفه آسیب‌شناس، شناسایی آسیب‌ها است. آسیب‌شناس باید بر اساس معادلاتی از پیش تعیین شده نسبت به پیدایش آسیبها، شناخت کافی داشته باشد و عوامل مؤثر در آسیب‌ها را درست ارزیابی می‌کند. این امر نیز مستلزم دستیابی به اطلاعات صحیحی از علائم آسیب است. در آسیب‌شناسی فرهنگی، این مسئله از ظرافت و حساسیت دقت بیشتری برخوردار است چرا که اختلالات فرهنگی در آسیب‌شناسی فرهنگی دارای تعاریف روشنی نیستند و این بدلیل ظرافت عناصر فرهنگی است (رهنمایی ۱۳۸۹، ۱۳).

مفهوم شبکه‌های اجتماعی

پیشرفت تکنولوژی‌های ارتباطی و اطلاعاتی، در زندگی بشر سهم بسزایی داشته است و نمی‌توان تغییرات بنیادین ناشی از ظهور تکنولوژی‌های ارتباطی و اطلاعاتی را در عرصه‌های مختلف زندگی فردی و اجتماعی نادیده گرفت. چند سالی است شبکه‌های اجتماعی (واتس آپ، وایبر، لاین، تانگو و...) در دهکده جهانی به گونه‌ای دیگر درخشیده‌اند و افراد بسیاری را از اقصی نقاط جهان، ترغیب به عضویت کرده‌اند.

بروز چنین وضعیتی آسیب فرهنگی تلقی می‌گردد (صالحی امیری، ۱۳۹۲، ۶۰).

■ آسیب فرهنگی عبارت است از ایجاد وضعیتی که نظام فرهنگی از دستیابی به تحول و تعالی، ارتقاء و توسعه فرهنگی دچار اختلال می‌شود و بدون پیشگیری و مدیریت این آسیب‌ها، امکان حرکت به سوی توسعه فرهنگی میسر نیست.

■ آسیب فرهنگی، اختلالی در حرکت و زیست فرهنگی جامعه در مسیر دستیابی به توسعه فرهنگی است.

■ آسیب فرهنگی، محصول تأخر و ناامنی فرهنگی در مسیر حرکت جامعه به سمت آرمانها و ارزشهای فرهنگی است، به نحوی که اکثریت جامعه تداوم این وضع را زیانبار و رفع آنرا ضروری تلقی می‌کنند.

■ "آسیب فرهنگی خروج منظومه فرهنگی از مدار ارزشها، هنجارها، باورها و بروز تعارض و اختلال در نظام، تحول و پویایی و اثربخشی در نظام فرهنگی است" (صالحی امیری، ۱۳۹۲، ۶۰ و ۶۱).

آسیب‌شناسی فرهنگی، شناخت نوعی بی‌تعادلی نظام فرهنگی است که به بررسی آفات می‌پردازد که ماهیت فرهنگی دارند. گسترش آسیب‌های فرهنگی در جامعه باعث بوجود آمدن نوعی گریز از ارزشهای رسمی و دوگانگی ارزشی در جامعه می‌شود. در حقیقت آسیب‌شناسی فرهنگی در شبکه‌های اجتماعی موبایلی، شناخت عوامل و عناصری است که بنیانهای شکل دهنده فرهنگ جامعه اعم از ارزشها، سنتها، هنجارها، رفتارها و کنش‌های رایج افراد را متزلزل می‌سازند. از این منظر یکی از مواردی که موجبات عدم پویایی فرهنگی هر کشوری را فراهم می‌آورد، گسترش آسیبهای فرهنگی و ناکارآمدی سازمانها و نهادهای فرهنگی آن کشور است که این مقوله در میان

در دنیای واقعی گذاشته اند. شبکه‌های اجتماعی روی زندگی افرادی که در آن‌ها عضو هستند هم بسیار تأثیرگذارند.

سبک زندگی از مفاهیمی است که به دلیل گستردگی آن، در رشته‌های مختلفی چون مطالعات فرهنگی و جامعه‌شناسی کاربرد دارد. به نظر گیدنز سبک زندگی را می‌توان به مجموعه‌ای کم و بیش جامع از عملکردهایی تعبیر کرد که فرد آنها را بکار می‌گیرد چون نه فقط نیازهای جاری او را برآورده می‌کند بلکه روایت خاصی را هم که وی برای هویت شخصی خود برگزیده است در برابر دیگران متجسم می‌سازد. فردی که در جامعه مدرن زندگی می‌کند هویت شخصی‌اش را در سبک زندگی خویش متجلی می‌سازد. در واقع براساس نظر چنی سبک زندگی رابطه مستقیمی با هویت افراد دارد. به زعم وی "سبک زندگی زبان هویت اجتماعی در فرهنگ فرد است، روش نمایشی که فقط خودش را مشخص می‌کند" (چنی، ۱۹۹۴، ۱۹۱، ۱۶).

با گذر زمان شبکه‌های اجتماعی موبایلی گام‌های جدیدی در ارائه امکانات بیشتر برداشته‌اند؛ امکاناتی که سرعت ارتباطات انسانی را نیز بیشتر کرده‌اند از جمله دلایلی که رابطه شبکه‌های اجتماعی موبایلی با زندگی فرهنگی، سبک زندگی و الگوی روابط میانفردی و در نهایت شکل‌گیری هویت‌های جدید را قابل تأمل ساخته است، نزدیکی میان این شبکه‌ها با کارکردهای تکاملی انسان است.

به عقیده کاستلز، ظهور جهان مجازی به موازات جهان فیزیکی، ترکیب‌های پنج‌گانه‌ای را موجب شده که تغییرات بزرگ و پارادایمیک در فضای زندگی بوجود آورده است. این ترکیب‌ها عبارتند از:

۱- فیزیکی مجازی شدن ارتباطات انسانی به معنای خارج شدن ارتباطات انسانی از قلمرو و جبر زمان و مکان فیزیکی خارج در اثر گسترش استفاده از

شبکه‌های اجتماعی همانند هر وسیله ارتباطی، مزایا و معایبی دارد که به ترجیح کاربر انتخاب شده و مورد استفاده قرار می‌گیرند. با تعاملی شدن این فضاها و امکان بهره‌گیری از امکانات و قابلیت‌ها، فعالیتهای تفریحی و تبلیغی و امور کسب و کار و تولید و توزیع، خدمات متعددی در قالب‌ها و شکل‌های مختلف برای کاربران فراهم شده است. وجه دیگر این امر توجه افزایشی به مقولات و کارکردهای تفریحی سالم و ناسالم این قابلیت ارتباطی است که به روی هر کاربری باز شده است. استفاده‌های افسار گسیخته و غیر متناسب با فرهنگ و هویت دینی-اسلامی ما باعث ایجاد بسیاری از ناهنجاریهای اجتماعی و فرهنگی در میان کاربران گردیده است، بگونه‌ای که شبکه‌های اجتماعی نظیر واتس‌آپ، وایبر، تانگو، بی‌تاک، وی‌چت، لاین و... تلاش می‌کنند تا با تأثیر بر ایدئولوژی افراد جامعه مورد هدف، فرهنگ غنی افراد را در تزلزل جای دهند. (کاظمی، ۱۳۸۹، ۱۲).

تأثیرات شبکه‌های اجتماعی مجازی

تأثیرات شبکه‌های اجتماعی مجازی نسل جدیدی از فضای روابط اجتماعی هستند که با اینکه عمر خیلی زیادی ندارند، توانسته‌اند به خوبی در زندگی مردم جا باز کنند. مردم بسیاری در سنین مختلف و از گروه‌های اجتماعی متفاوت در شبکه‌های اجتماعی مجازی کنار هم آمده‌اند و از فاصله‌های بسیار دور در دنیای واقعی، از طریق شبکه‌های اجتماعی با هم ارتباط برقرار می‌کنند.

شبکه‌های اجتماعی بخشی از رسانه اجتماعی هستند که با اهداف مختلفی ایجاد شده‌اند و کاربران بسیار زیادی را به خود جذب کرده‌اند. امروزه بعضی از شبکه‌های اجتماعی با سرویس‌هایی که ارائه می‌دهند و با کاربری‌هایی که دارند، خود به یک رسانه خبری تبدیل شده‌اند و اثرات عمیقی بر وقایع مختلف

هویت مجازی نیز در بردارنده هویت‌های شخصی و اجتماعی است. هویت شخصی مجازی در یک محیط مجازی خاص، به این که من چه کسی هستم یا به طور دقیق تر به بازنمایی کاربرها در آن محیط مجازی دلالت می‌کند. هویت اجتماعی مجازی نیز به جایی که شخص در دنیای مجازی به آن تعلق دارد، جامعه و اجتماع‌های آنلاینی که شخص جزئی از آنهاست و وضعیت وی در آن اجتماع‌ها اشاره دارد. برخی از صاحب‌نظران فضای مجازی را امکانی برای یکپارچگی و انسجام اجتماعی در مقیاس‌های خرد یا کلان، ملی یا جهانی می‌پندارند. گروهی دیگر آنرا فضایی جهت تأیید یا تشدید تمایزهای اجتماعی و گسترش دهنده انزوای اجتماعی می‌دانند، از نظر برخی دیگر نظریه پردازان نیز فضای مجازی، فضایی تحت کنترل و نظارت یک نظام معین اقتصادی و سیاسی و ناظران و کنترل کنندگان نامرئی جهانی است و نظریه پردازان دیگر آنرا فضایی به نسبت باز، بی مرکز و غیرقابل کنترل و نظارت قلمداد می‌کنند. (ذکایی و خطیبی، ۱۳۸۵، ۱۲۶).

مسأله هویت به عنوان یکی از مسائل مهم جهان امروز در معرض تحول و تکانش قرار گرفته است. دلیل این تغییر علاوه بر دگرگونیهای پر دامنه اجتماعی و فرهنگی و تغییر در سطوح شناخت ما در همه جهات زندگی، به قدرتمندتر شدن فرآیند جهانی شدن، ظهور جامعه اطلاعاتی و در پی آن گسترش شتابان فناوریهی ارتباطات و اطلاعات بر میگردد که تأثیر بلافصل آن در شکل گیری و تغییر هویت‌های فردی و جمعی نمایانگر شده است. با آمدن شبکه‌های اجتماعی موبایلی، شکل جدیدی از زندگی در فضای مجازی شکل گرفت و روابط میان افراد با شکل سنتی آن تفاوت کرد و تأثیر غیر قابل انکاری بر روابط اجتماعی بر جای گذاشت. افراد در شبکه‌های اجتماعی می‌توانند هویتی کاملاً دلخواه داشته باشند و بر پایه همان هویت

ابزارهای فناورانه ارتباطی بویژه ابزارهای ارتباطی مبتنی بر شبکه اینترنت

۲- فیزیکی مجازی شدن زمان به معنای تغییر مفهوم زمان در جهان دو فضایی شه که برخوردار از ظرفیت هندسی هم زمان بوده و منجر به انباشت ظرفیت‌های زمانی می‌شود.

۳- فیزیکی مجازی شدن کار به معنای تبعیت از منطق عددی که برخلاف کار فیزیکی که منعکس کننده زمان کامل انجام کار است، منجر به ارزش کامل زمان می‌شود.

۴- فیزیکی مجازی شدن فرهنگ به معنای جداشدن فرهنگ از ویژگیهای چسبیده به جغرافیا و برخورداری فرهنگ از ویژگی سرعت و حرکت شتابان و لحظه‌ای.

۵- فیزیکی مجازی شدن تعلقات و وابستگی‌ها به معنای ایجاد ظرفیتی به وسعت همه جهان برای حرکت جمعیت و تعلقات فرهنگی و اجتماعی (عاملی، ۱۳۸۸، ۲۳-۱۹).

شبکه‌های اجتماعی مجازی فضای تعاملی را بوجود آورده اند که انسانها می‌توانند در فاصله‌های مکانی دور از یکدیگر همانند خانواده یا جمع دوستانه به بیان دیدگاه‌ها و نظرات خود بپردازند. چون بسیاری از جوانان ایرانی به زبان محاوره بین المللی آشنایی ندارند و تنوع زبانی در خانواده بزرگ اینترنت، امکان تعامل یکپارچه را محدود می‌کند. به مرور زبان جدیدی که بسیاری آن را زبان چت یا زبان محاوره اینترنتی می‌شناسند در بین جوانان شکل گرفته است. زبان جدید در واقع گویشی تلفیقی از کلمات انگلیسی به همراه ترکیبی از کلمات و حروف اختصاری و تعدادی شکلک و علامت است که چون از قواعد نگارش کمک نمی‌گیرد از دو راه در زبان و گویش جوان ایرانی نیز تأثیر گذاشته است. (عدلی پور، ۱۳۹۲، ۱۶۱).

دلخواه ارتباط مجازی خود را با دیگران گسترش دهند. ظاهر این شبکه‌ها جمع گرا هستند. امروزه تغییرات فرهنگی موجب شده که مردم ترجیح دهند در عین تنهایی، ارتباطات گسترده‌ای هم با جهان پیرامون خود داشته باشند. شبکه‌های اجتماعی این خواسته را فراهم می‌کنند.

مزایای شبکه‌های اجتماعی

۱- شبکه‌های اجتماعی می‌توانند اخبار و اطلاعات را بدون محدودیت و سریع منتشر کنند و توان استدلال و انتقاد مخاطب را بالا ببرند. در این میان این احتمال وجود دارد که خیلی از اطلاعات نیز اشتباه منتشر شوند، ولی کاربر می‌تواند با مراجعه به سایت‌های مختلف به صحت و سقم این امر پی ببرد و بتواند قدرت نقد خود را افزایش دهد.

۲- آشنایی با افراد، جوامع و فرهنگ‌های گوناگون است که به راحتی می‌تواند از مرزهای واقعی جغرافیایی گذشته و به اقصی نقاط دنیا برود. وقتی حدود مرز جغرافیایی وجود نداشته باشد، کشورها به راحتی می‌توانند آداب و رسوم و فرهنگ خود را به هر کسی معرفی کنند و همچنین سازمانها نیز می‌توانند نظرهای خود را مطرح کنند.

۳- شکل‌گیری و تقویت خرد جمعی از دیگر مزایای استفاده از شبکه‌هاست. قوه تفکر کاربران در این شبکه‌ها موجب بوجود آمدن خرد جمعی می‌شود که می‌تواند به عنوان یک پردازشگر، اطلاعات را مورد بررسی و پردازش قرار دهد. وقتی به جای یک کاربر، چندین کاربر، عقل و فکر خود را در این شبکه‌ها با یکدیگر به اشتراک بگذارند، مسلماً می‌توانند نیروی بسیار زیادی را برای پردازش اطلاعات ایجاد کنند.

زنان و شبکه‌های اجتماعی

در میان همه سرگرمی‌های امروزی، اینترنت با تمام آثار مثبتی که روی زنان می‌تواند داشته باشد، دنیای خطرناک از ناشناخته‌ها و گاه تبهکاران را به حریم خانه می‌آورد. دنیایی که شاید با ورود به آن برخی از زنان از خود بی خود شده و در پی فعالیت‌های مجازی خواستار حقیقی شدن روابط و دوستی‌های آن شوند و با خلط کردن دنیای مجازی و حقیقی دچار مشکلات عمیق احساسی و رفتاری بشوند. با توجه به اینکه اینترنت طی سال‌های اخیر رشدی تصاعدی داشته است؛ به نظر کارشناسان، شناخت تأثیرات بلند مدت آن بر زنان به این زودی‌ها میسر نیست. ورود به اینترنت و عضویت در شبکه‌های اجتماعی گوناگون امکان سر زدن رفتارهایی را به زنان می‌دهد که ضرورتاً در دنیای واقعی آن‌ها جایی ندارد و چه بسا مورد پسند خانواده‌ها هم نباشد. بعضی از این رفتارها، واقعا منفی هستند و هیچگونه توجیه عقلی و یا شرعی ندارند مانند چت با جنس مخالف به گونه‌ای که هدف از این چت‌ها رفتارها و روابط جنسی باشد. اینترنت جایی است که زنان می‌توانند هر چه می‌خواهند باشند و شخصیتی را به نمایش بگذارند که نیستند. به زبان دیگر می‌توان گفت که شبکه‌های اجتماعی در واقع محیط مناسبی هستند برای بسترسازی دروغ و حيله و به دام کشیدن زنان جوان چه برای بهره‌گیری جنسی به صورت مجازی و چه برای بهره‌گیری جنسی به صورت غیرمجازی (قاسم زاده، ۱۳۸۷، ۸).

۱۰- دیگر مزیت این شبکه‌ها افزایش درستی، صداقت، اعتماد و صمیمیت در میان کاربران است (اسکندری، ۱۳۹۲، ۳۶ و ۳۷).

معایب شبکه‌های اجتماعی

روشن و آشکار است که شبکه‌های اجتماعی علاوه بر مزیت‌ها، معایبی نیز دارند. بطور کلی پیامدهای منفی این شبکه‌ها در قالب موارد زیر تقسیم بندی می‌شوند:

۱- شکل‌گیری و رواج پیدا کردن شایعات و اخبار غلط بطور خیلی سریع، این امر بدین دلیل صورت می‌گیرد که امکان شناسایی هویت حقیقی افرادی که تولیدکننده این اخبار هستند، وجود ندارد.

۲- این شبکه‌ها علیه دین تبلیغ می‌کنند.

۳- اطلاعاتی که اشخاص ارائه می‌دهد بدون کنترل است. (اسلوین^{۱۷}، ۱۳۸۰، ۵۱).

روش پژوهش

جهت مطالعه بررسی، این پژوهش بر اساس طبقه بندی بر مبنای هدف در زمره تحقیقات کاربردی است و از حیث روش جزء تحقیقات توصیفی-پیمایشی به شمار می‌آید. گروه نمونه را کلیه کارشناسان زن شاغل در شهرداری منطقه ۱ تهران در سال ۱۳۹۴ تشکیل می‌دهد، که بر طبق تحقیقات صورت گرفته از منابع انسانی شهرداری منطقه یک این تعداد ۶۰۰ نفرند و از این تعداد، با کمک گرفتن از فرمول کوکران ۲۳۱ نفر به عنوان گروه نمونه مورد مطالعه قرار گرفتند؛ که شامل کارشناسان زن شاغل در شهرداری منطقه ۱ تهران می‌باشد. پرسشنامه تهیه شده به روش تصادفی ساده بین آزمودنی‌ها پخش و مورد ارزیابی قرار خواهد گرفت. پس از گردآوری اطلاعات و انجام مطالعات، پرسشنامه ای مشتمل بر ۴ پرسش عمومی و ۴۱ پرسش

۴- بیان عقاید و نظرات کاربران بصورت آزادانه و آشنا شدن با آراء و افکار دیگران است. این مزیت باعث می‌شود تا کاربران در بحث‌ها مشارکت داشته باشند و نظرات خود را اعلام کنند. در این شبکه‌ها، مانعی برای ایجاد محتوی نیس و برخلاف رسانه‌های سنتی، جریان ارتباطات دوطرفه است، زیرا رسانه‌های سنتی تولید کننده محتوا هستند و کاربر هیچ نقشی در آن ندارد و فقط آنها را دریافت می‌کند.

۵- این شبکه‌ها امکان ارتباط مستمر و دائمی، میان دوستان و آشنایان را برقرار می‌کنند و یک نوع کارکرد تبلیغاتی و محتوایی را بدنبال دارند. کاربران می‌توانند با دوستان و آشنایان خود در اقصی نقاط دنیا، ارتباط دائم و مستمر داشته و نیز می‌توانند افراد جدیدی را برای دوستی خود بیابند.

۶- تبلیغ و توسعه دادن ارزشهای انسانی و اخلاقی، دینی و اعتقادی، یکی دیگر از مزیت‌های این شبکه هاست که بصورت گسترده و جهانی صورت می‌گیرد.

۷- یکپارچه کردن بسیاری از ابزارها و امکانات اینترنتی نیز جزو مزیت‌های شبکه‌های است. شبکه‌های اجتماعی دارای امکانات فراوانی از قبیل ساخت صفحات شخصی، آپلود کردن فایلها آگاهی از آخرین اخبار و رویدادها هستند و توانسته اند امکانات پایگاههای مختلف را یکسان و یکپارچه کنند.

۸- از مزایای دیگر این شبکه‌ها، توسعه مشارکت‌های مفید اجتماعی است.

۹- شبکه‌های اجتماعی می‌توانند روند آموزش را افزایش دهند و بین استاد و شاگرد بطور مداوم ارتباط برقرار کنند.

می‌دهد پرسشنامه مذکور دارای اعتبار لازم و کافی جهت بررسی و اعتماد می‌باشد بر همین اساس به تجزیه و تحلیل نتایج می‌پردازیم. پس از تایید اعتبار و روایی پرسشنامه محقق ساخته و تایید نرمال بودن توزیع داده‌ها به کمک آماره کولموگراف اسمیرنوف به تحلیل و بررسی فرضیه‌های مورد پژوهش می‌پردازیم. و از آنجا که در آن پژوهش قصد داریم تاثیر چندین متغیر مستقل و وابسته را بر یکدیگر بسنجیم بهترین روش کمک گرفتن از آماره تی می‌باشد.

یافته‌های پژوهش

سوال ۱: آسیب‌شناسی فرهنگی استفاده از شبکه‌های اجتماعی (موبایلی) در میان کارشناسان زن شاغل در شهرداری منطقه ۱ تهران در بعد آداب و رسوم چیست؟ یافته‌های جدول شماره ۱ نشان می‌دهد که در سوال فرعی چهارم پژوهش شکل‌گیری روابط در شبکه‌های اجتماعی به جای روابط خانوادگی با مقدار t 8.04 دارای اثر بیشتری بوده است.

اختصاصی جهت سنجش متغیرهای مطرح شده توسط پژوهشگر تهیه شد و جهت بررسی روایی محتوایی یا سازه پرسشنامه به سمع و نظر اساتید و متخصصان این رشته، رسید و مورد تایید ایشان قرار گرفت. ارزشگذاری هر سوال بر مبنای لیکرتی دارای پنج گزینه کاملاً مخالف، مخالف، بی‌نظر، موافق و کاملاً موافق است و جهت محاسبه رابطه مولفه‌های فوق الذکر از آماره T با توجه به محاسبه چند متغیر مستقل و وابسته کمک گرفته می‌شود. بر این اساس کفایت نمونه برداری (KMO، کیسر-مایر-اولکین) جهت بررسی مقادیر همبستگی، مورد سنجش قرار گرفت که برابر ۰.۷۶۳ است و از میزان معناداری ۰.۷ بالاتر است و این کفایت گزینه‌ها را برای تحلیل عاملی نشان می‌دهد. با توجه به نمودار اسکری پلات تعداد عامل‌های استخراجی در این پژوهش 4 عامل اصلی تحت عناوین عوامل آداب و رسوم، ارزشها، باورها و هنجارها به صورت محتوایی گنجانده شده است. اعتبار عوامل موجود در پرسشنامه با کمک آماره ضریب آلفا کرونباخ در مجموع ۰.۸۰۹ است. این یافته‌ها نشان

جدول شماره ۱. آسیب‌شناسی فرهنگی استفاده از شبکه‌های اجتماعی (موبایلی) در بعد آداب و رسوم

مؤلفه‌ها	t	درجه آزادی	سطح معنی داری
آسیب‌شناسی فرهنگی موثر در بعد آداب و رسوم	۵.۵۵۷	۲۳۰	۰.۰۰۰
گویه‌ها	T	درجه آزادی	سطح معنی داری
کم شدن روابط چهره به چهره	۵.۵۱۸	۲۳۰	۰.۰۰۰
روابط نامشروع در میان افراد متاهل سازمان	۴.۷۶۵	۲۳۰	۰.۰۰۰
کمرنگ شدن روابط رسمی سازمانی	۳.۲۳۱	۲۳۰	۰.۰۰۰
تغییر ادبیات محترمانه به ساده در بین همکاران	۲.۵۶۷	۲۳۰	۰.۰۰۰
شکل‌گیری روابط در شبکه‌های اجتماعی به جای روابط خانوادگی	۸.۰۱۴	۲۳۰	۰.۰۰۰
کاهش صله رحم	۵.۵۰۵	۲۳۰	۰.۰۰۰
اختلال در روحیه جمع‌گرایی	۳.۷۰۳	۲۳۰	۰.۰۰۰
کمرنگ شدن معاشرت‌های خانوادگی	۵.۴۸۱	۲۳۰	۰.۰۰۰
ایجاد فاصله جغرافیایی بین فردی	۶.۵۲۴	۲۳۰	۰.۰۰۰

جدول شماره ۲. آسیب‌شناسی فرهنگی استفاده از شبکه‌های اجتماعی (موبایلی) در بعد ارزشها

سطح معنی داری	درجه آزادی	t	t کل
۰,۰۰۰	۲۳۰	6.345	آسیب‌شناسی فرهنگی موثر در بعد ارزشها
سطح معنی داری	درجه آزادی	t	گویه ها
۰,۰۰۰	۲۳۰	4.545	کاهش صداقت متقابل بین همکاران
۰,۰۰۰	۲۳۰	2.904	کم اهمیت شدن گذشت در روابط کاری
۰,۰۰۰	۲۳۰	6.552	بی اعتمادی در بین همکاران
۰,۰۰۰	۲۳۰	4.816	نادیده گرفتن اهمیت صمیمیت در بین اعضا
۰,۰۰۰	۲۳۰	3.524	بی تفاوتی نسبت به مسئولیت پذیری در سازمان
۰,۰۰۰	۲۳۰	4.671	ترویج شایعات و اخبار کذب در سازمان
۰,۰۰۰	۲۳۰	5.635	پاسخگویی مناسب به ارباب رجوع
۰,۰۰۰	۲۳۰	4.070	بی تفاوتی نسبت به خلق نوآوری در سازمان
۰,۰۰۰	۲۳۰	5.839	کاهش همدلی در بین اعضا
۰,۰۰۰	۲۳۰	7.442	کاهش میل درونی جهت کسب موفقیت سازمان
۰,۰۰۰	۲۳۰	5.936	تغییر شیوه انجام امور در سازمان

سوال ۳: آسیب‌شناسی فرهنگی استفاده از شبکه‌های اجتماعی (موبایلی) در میان کارشناسان زن شاغل در شهرداری منطقه ۱ تهران در بعد باورهای مذهبی چیست؟

یافته‌های جدول ۳ نشان می‌دهد که در سوال فرعی سوم پژوهش باور به عدم تاثیر کار گروهی در سازمان با مقدار $t = 7.748$ دارای اثر بیشتری بوده است.

سوال ۲: آسیب‌شناسی فرهنگی استفاده از شبکه‌های اجتماعی (موبایلی) در میان کارشناسان زن شاغل در شهرداری منطقه ۱ تهران در بعد ارزشها چیست؟

یافته‌های جدول شماره ۲ نشان می‌دهد که در سوال فرعی اول پژوهش کاهش میل درونی جهت کسب موفقیت سازمان با مقدار $t = 7.442$ دارای اثر بیشتری بوده است.

جدول شماره ۳. آسیب‌شناسی فرهنگی استفاده از شبکه‌های اجتماعی (موبایلی) در بعد باورهای مذهبی

سطح معنی داری	درجه آزادی	t	t کل
۰,۰۰۰	۲۳۰	۵.۶۵۶	آسیب‌شناسی فرهنگی موثر در بعد باورها
سطح معنی داری	درجه آزادی	t	گویه ها
۰,۰۰۰	۲۳۰	7.748	باور به عدم تاثیر کار گروهی در سازمان
۰,۰۰۰	۲۳۰	۳,۱۷۸	تاثیر پذیری باورهای فردی متاثر از اطلاعات موجود در شبکه‌های اجتماعی بر رفتار سازمانی فرد
۰,۰۰۰	۲۳۰	4.341	باور نداشتن به برطرف نمودن نیازهای سازمان
۰,۰۰۰	۲۳۰	7.386	باور نداشتن اعضا به اثرات مثبت نقش خود در سازمان
۰,۰۰۰	۲۳۰	۲,۹۸۷	کاهش انگیزه در مسئولیت شعلی
۰,۰۰۰	۲۳۰	2.429	کاهش احساس تعلق به سازمان
۰,۰۰۰	۲۳۰	5.651	باور نداشتن به تلاش جهت بهبود خدمات سازمان
۰,۰۰۰	۲۳۰	4.048	باور نداشتن به تاثیر تعامل اجتماعی در تخلیه تنشهای سازمانی

جدول شماره ۴. آسیب‌شناسی فرهنگی استفاده از شبکه‌های اجتماعی (موبایلی) در بعد هنجارها

سطح معنی داری	درجه آزادی	t	t کل
۰,۰۰۰	۲۳۰	5.987	آسیب‌شناسی فرهنگی موثر در بعد هنجارها
سطح معنی داری	درجه آزادی	t	گویه‌ها
۰,۰۰۰	۲۳۰	6.118	کاهش وفاداری به سازمان
۰,۰۰۰	۲۳۰	6.012	خداشه دار شدن سلسله مراتب اداری
۰,۰۰۰	۲۳۰	2.677	نقض حریم خصوصی افراد
۰,۰۰۰	۲۳۰	4.451	کم شدن نظم و انضباط سازمانی
۰,۰۰۰	۲۳۰	5.124	اجبار سازمانی جهت ارائه گزارش کار
۰,۰۰۰	۲۳۰	7.182	اعتیاد الکترونیکی
۰,۰۰۰	۲۳۰	4.178	عادی شدن تمسخر پیرامون فرهنگهای بومی
۰,۰۰۰	۲۳۰	3.212	ارتباطات نا به هنجار اجتماعی
۰,۰۰۰	۲۳۰	1.575	ارتباط با افراد غیر همجنس و ناباب
۰,۰۰۰	۲۳۰	5.305	شکل‌گیری روابط بین فردی سطحی و متنوع

گروه‌های انسانی از سوی کاربران ایرانی اینترنت و همچنین لزوم و چگونگی فعال ساختن خود کاربران در هدایت و اثرگذاری در فضای مجازی به سهم خویش، دو دیدگاهی است که این مقاله بر آن است تا به عنوان مبنای کنترل و هنجارسازی مثبت برای استفاده از این فضا مطرح کند.

عدلی پور (۱۳۹۱) در رساله کارشناسی ارشد خود با عنوان "تحلیل جامعه‌شناختی پیامدهای شبکه‌های اجتماعی مجازی بر هویت اجتماعی کاربران جوان شهر اصفهان" با استفاده از روش پیمایشی و حجم نمونه ۴۲۴ نفر به این نتیجه دست یافت که میزان مشارکت و فعالیت کاربران در شبکه‌های اجتماعی مجازی و میزان استفاده در هر بار متصل شدن به این شبکه‌ها باعث تضعیف هویت خانوادگی کاربران؛ مدت زمان عضویت و مدت زمان استفاده باعث تضعیف هویت دینی و ملی کاربران، همچنین انگیزه و هدف کاربران در استفاده از شبکه‌های اجتماعی اینترنتی باعث تضعیف هویت دینی کاربران می‌شوند. علاوه بر این حضور در شبکه‌های اجتماعی مجازی باعث تقویت هویت مدرن و مصرفی کاربران جوان این شبکه‌ها میشوند.

سوال ۴: آسیب‌شناسی فرهنگی استفاده از شبکه‌های اجتماعی (موبایلی) در میان کارشناسان زن شاغل در شهرداری منطقه ۱ تهران در بعد هنجارها چیست؟

یافته‌های جدول ۴ نشان می‌دهد که در سوال فرعی چهارم پژوهش اعتیاد الکترونیکی آن با مقدار $t = 7.182$ دارای اثر بیشتری بوده است.

نتیجه‌گیری و پیشنهادات

فخریان (۱۳۹۰) پژوهشی تحت عنوان "روش کنترل و هنجار سازی مثبت برای استفاده از فضای مجازی در ایران" به روش مطالعه کتابخانه‌ای انجام دادند. فعالیت در فضای مجازی همچون فضای فیزیکی با الگوی هنجاری قابل اتکا و متناسب با فرهنگ بومی موجه خواهد بود. کنترل، به عنوان یکی از روش‌های جلوگیری از بروز ناهنجاری‌های اجتماعی و هنجارسازی، در قالب روشنگری و راهنمایی کاربر فضای مجازی لازم است با رویکردهای کاربردی و عینی مطابق با ویژگی‌های متمایز این فضا اعمال شوند. مطالعه نحوه پیروی از ارزش‌ها و خواست‌های

آسیب‌ها را به منظور پیشگیری از اثرگذاری آن بر فرهنگ بومی و سبک زندگی اسلامی و ایرانی جوانان فراهم نموده است. این پژوهش می‌کوشد تا با جرم‌شناسی فضای مجازی، مهمترین چالش‌آفرینی آن را بر زندگی جوانان بررسی نماید.

زمانی (۱۳۹۵) در پژوهشی با عنوان "شبکه‌های مجازی تلفن همراه و تضعیف ارزش‌های اخلاقی و خانوادگی کاربران" انجام دادند. روش تحقیق، کیفی از نوع پدیدارشناسی بود. بدین منظور تعداد ۲۰ نفر از کاربران حرفه‌ای دانشگاه آزاد اسلامی واحد اصفهان (خوراسگان) با استفاده از نمونه‌گیری هدفمند انتخاب شدند و اطلاعات آنها با مصاحبه نیمه ساختارمند گردآوری و با روش ۷ مرحله‌ای کلایزی مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفت. در این رابطه ابتدا ۱۲۲ مفهوم اولیه استخراج و در قالب ۲۶ مفهوم در حوزه تضعیف ارزش‌های اجتماعی دسته‌بندی گردید. گزاره اصلی این تحقیق با عنوان شناسایی تاثیر شبکه‌های مجازی تلفن همراه بر تضعیف ارزش‌های اخلاقی و خانوادگی با ۷ مفهوم اصلی شامل بی‌توجهی به روابط و مسئولیت‌های خانوادگی، توجه و رسیدگی کمتر به وضعیت تحصیلی فرزندان، عادی‌سازی توهین و مسائل جنسی، شکل‌گیری و تسهیل ارتباطات جنسی نامشروع، کاهش وابستگی‌های خانوادگی، شکل‌گیری ارتباطات احساسی کاذب و غیر واقعی و عادی‌سازی خشونت بود که در این مقاله بدان پرداخته شده است. یافته‌ها بیانگر این بود که کاربران حرفه‌ای در جریان استفاده از شبکه‌های مجازی تلفن همراه تجارب منفی مختلفی کسب کرده‌اند که بر روند زندگی خانوادگی و ارزش‌های اخلاقی آنها بسیار تاثیر گذار بوده است.

میرکرک^{۱۸} (۲۰۰۹) در تحقیقی تحت عنوان "مقیاس وسواس استفاده از اینترنت: (CIUS)" با استفاده از روش کیفی برخی از ویژگیهای روانسنجی استفاده آسیب‌شناختی یا جبری از اینترنت را به عنوان نوعی

شبان و نیری (۱۳۹۳) پژوهشی با عنوان "بررسی تأثیر توسعه شبکه‌های اجتماعی بر فرهنگ اقتصادی - اجتماعی در ایران" انجام دادند. در این مقاله سعی بر آن است تا به بررسی آسیب‌های ناشی از استفاده و حتی سوء استفاده از شبکه‌های اجتماعی بر اخلاق جمعی و تحول اخلاق اجتماعی پرداخته شود. همچنین تاثیر متقابل شبکه‌های اجتماعی و اخلاق جمعی توضیح داده می‌شود و این مساله مورد توجه قرار می‌گیرد که میانگین سنی کاربران در استفاده از شبکه‌های اجتماعی چگونه است و اینکه تحول سنی کاربران و تغییر هنجارهای اخلاقی چه تاثیری در استفاده از فضای سایبری و شبکه‌های اجتماعی داشته است.

حسانی (۱۳۹۴) در پژوهشی تحت عنوان "تأثیر فضای مجازی بر سبک زندگی اسلامی و ایرانی جوانان" به روش توصیفی و تحلیلی و با بهره‌گیری از رویکردهای مطالعات میان‌رشته‌ای انجام دادند. جوانان بخشی از جمعیت کشور هستند که با ویژگی‌های طراوات، نیروی فکری و بدنی و امید به فردا شناخته می‌شوند. دنیای مجازی در پرتو پیشرفت‌های شتابان فناوری‌های گوناگون ارتباطی بیش از پیش بر زندگانی انسان اثر می‌گذارد. کنش‌های شهروندان و به ویژه جوانان بیش از پیش از دنیای حقیقی به دنیای مجازی انتقال می‌یابد و به دنبال آن بزه‌کاری‌های محض و یا هم‌پیوند مجازی نیز ارتکاب می‌یابند. گرایش‌های نمایان کاربران به نقش‌آفرینی در شبکه‌های اجتماعی مانند فیسبوک، یوتیوب و الکسا سبک زندگی ویژه‌ای را در این پهنه آفریده است. سبک زندگی اسلامی و ایرانی از چندی پیش به این سو، در شمار سیاست‌های بنیادین اجتماعی و فرهنگی نظام جمهوری اسلامی ایران درآمده است. جرم‌خیزی فضای مجازی و شبکه‌های اجتماعی، ضرورت اندیشه‌پردازی پیرامون مهمترین شیوه‌های مدیریت این

نگرانی مثبت مشاهده شده در چهره فرد که برای تشخیص دروغ گویی فرد راه مناسبی است را تشخیص می‌دهند، انجام شد. این تحقیق به نکات دقیق و ظریفی در رابطه با اینکه این نوع نگرانی را نمی‌توان از طریق شبکه‌های مجازی تشخیص داد اشاره کرد. این نتایج حاکی از وجود فریب اجتماعی در استفاده از شبکه‌های مجازی می‌باشد.

مارینو و همکارانش^{۲۲} (۲۰۱۶) در پژوهشی با عنوان "مدلسازی نقش فیس بوک و شبکه‌های مجازی در شخصیت، هویت و هنجارهای اجتماعی نوجوانان" و جامعه آماری مورد مطالعه ۹۶۸ نوجوان ایتالیایی توسط معادلات ساختاری مورد پژوهش قرار گرفتند. نتایج نشان داد که ثبات عاطفی، برون‌گرایی، وظیفه‌شناسی، اختلالات هنجاری مستقیم استفاده از شبکه‌های مجازی هستند. در حالی که جنسیت جزء اختلالات هویتی استفاده از این نوع شبکه‌های ارتباطی می‌باشند.

جونگ و همکارانش^{۲۳} (۲۰۱۷) در پژوهشی تحت عنوان "بررسی ارتباط بین استفاده از شبکه‌های مجازی و سلامت روان" با استفاده از روش سلسه مراتبی به تعمق درک ما از رابطه بین استفاده از شبکه‌های اجتماعی و سلامت روانی در بزرگسالان پرداخته است. در مطالعه از روش تجزیه و تحلیل رگرسیون برای داده‌های جمع‌آوری شده از مصاحبه با ۱۶۱ کاربر شبکه‌های مجازی انجام شد. یافته‌های تحقیق ارتباط قابل توجهی بین استفاده از شبکه‌های مجازی و آسیب به سلامت روانی جوانان نشان دادند.

پیشنهاد‌های پژوهشی

- بهتر است کارکنان بیشتر به ارتباط چهره به چهره بپردازند و آن را جایگزین ارتباط الکترونیکی کنند.
- به منظور تشویق کار گروهی، با توجه به تمایل ذاتی افراد به شبکه‌های اجتماعی، می‌توان به

الگوی استفاده از اینترنت تعریف کرد که با ویژگی‌هایی مانند وجود نداشتن کنترل، اشتغال ذهنی، تعارض، علایم انزوا و استفاده از اینترنت به عنوان یک راهبرد مقابله‌ای مشخص می‌شود.

تیلور^{۱۹} (۲۰۱۲) در تحقیقی تحت عنوان "شبکه‌های اجتماعی و جهانی شدن" با استفاده از روش مطالعه مروری و کتابخانه‌ای نشان می‌دهد که شبکه‌های اجتماعی مجازی در ترکیب با نفوذ قدرت‌های غربی، حرکتی را به سوی همگن‌سازی جهان آغاز کرده‌اند، که این حرکت سبب ایجاد تضاد و ستیز در جهان و حرکت برخی ملت‌ها به سوی شکست و تضعیف هویت ملی و سنت‌هایشان شده است. همچنین وی معتقد است که به واسطه این شبکه‌های اجتماعی مجازی افراد قابل توجهی در سراسر دنیا در تعامل با یکدیگر قرار گرفته‌اند و با فرهنگ و عقاید بیگانه رو به رو شده‌اند و در خصوص از دست دادن هویت‌های ملی و دینی شان احساس خطر کرده‌اند.

پاتریک^{۲۰} و همکارانش (۲۰۱۵) در پژوهشی با عنوان "انتقال هویت فرهنگی در عصر فناوری ارتباطات و اطلاعات (مطالعه موردی مهاجران فیجیان در بریسبان استرالیا)" که به روش کیفی انجام دادند به این نتیجه رسیدند که بین اینترنت و هویت فرهنگی رابطه وجود دارد و اینترنت یکی از عوامل و منابع رو به گسترش و همچنین تأثیرگذار بر هویت فرهنگی مهاجران تلقی می‌شود.

اسپاتسوود^{۲۱} و هانکوک (۲۰۱۶) در پژوهشی با عنوان "تعصب مثبت و فریب اجتماعی در شبکه‌های مجازی" به بررسی پیش‌بینی استفاده از دروغ اجتماعی در یک شبکه مجازی پرداخته‌اند. تعصب مثبت ممکن است محصول هنجارهای تربیتی که از پدیده‌های ارتباطی تأثیر می‌پذیرد باشد. یک آزمایش آنلاین بر روی کاربران یک شبکه مجازی مبنی بر اینکه چگونه

الهی، شعبان و آذر، عادل. (۱۳۷۸). سیستم‌های هوشمند اطلاعاتی مدیریت: رویکرد فازی-عصبی، فصلنامه علمی پژوهشی مدرس، شماره ۱، ص ص ۱۵۶-۱۳۵.

تولایی، روح اله، صباغی، زهرا و طوطیانوش، حمیدرضا. (۱۳۹۴). آینده پژوهی فرصت‌ها و تهدیدات شبکه‌های اجتماعی برای جوانان (با استفاده از تکنیک چرخه آینده). کنفرانس ملی آینده پژوهی. مرکز همایش‌های بین‌المللی دانشگاه شهید بهشتی.

جهانگرد، نصراله. (۱۳۸۰). گزارش روند برگزاری اجلاس جهانی سران درباره جامعه اطلاعاتی wsis و مشارکت ایران ژنو، تهران: شورای عالی اطلاع رسانی، دبیرخانه.

حسانی، جلال‌الدین. (۱۳۹۴). تأثیر فضای مجازی بر سبک زندگی اسلامی و ایرانی جوانان از دیدگاه علوم جنایی، همایش ملی جوان و اصالت فرهنگی، بصورت الکترونیکی، آموزشکده فنی و حرفه‌ای سما کرمان.

حسینی نسب، داود و اقدم، اصغرعلی. (۱۳۷۵). فرهنگ واژه‌ها و اطلاعات تعلیم و تربیت. تبریز. انتشارات احرار.

رضایی، حسین و سبزیکاران، اسماعیل. (۱۳۹۱). بررسی اثر فرهنگ اسلامی بر رفتار شهروندی سازمانی مورد کاوی دفاتر پلیس + ۱۰ شهر تهران. فصلنامه نظم و امنیت انتظامی. شماره سوم. سال چهارم. ۱۷۳-۲۰۵.

شبان، اکرم و نیری، سمیه. (۱۳۹۳). بررسی تأثیر توسعه شبکه‌های اجتماعی بر فرهنگ اقتصادی - اجتماعی در ایران، اولین کنفرانس ملی فضای سایبری و تحولات فرهنگی، تبریز، دانشگاه شهید مدنی آذربایجان، دانشکده فناوری اطلاعات و مهندسی کامپیوتر.

تشکیل شبکه‌های اجتماعی کاری مثل تلگرام و ... در داخل شرکت پرداخت و روال‌های کاری را از طریق این شبکه‌ها پیگیری کرد. که این امر به نوبه خود منجر به فعالیت گروهی افراد در محیطی کاری می‌شود.

- مدیران سازمان باید حضور افراد در شبکه‌های اجتماعی را محدود کنند و قوانین و ضوابطی در این زمینه تدوین کنند.
- پوسترهای تبلیغاتی و فرهنگی با نکات آموزشی جهت افزایش آگاهی این سازمان در مورد اثرات مخرب حضور زیاد در شبکه‌های اجتماعی بهتر است در سازمان نصب گردد.
- بسیاری از کارکنان از شبکه‌های اجتماعی برای فرار از مشکلات و یا کاستن از احساس یاس، ناامیدی، گناه، اضطراب و یا افسردگی استفاده می‌کنند. لذا پیشنهاد می‌گردد واحد منابع انسانی به آموزش‌های روانشناسی نیز بپردازد.
- شبکه‌های اجتماعی در بعد روانی منجر به انعطاف پذیری هویتی و شکل‌گیری هویت‌های مجازی جدید می‌شود و ممکن است در محیط‌های کاری کارکنان خود واقعی‌شان را نشان ندهند. لذا پیشنهاد می‌گردد در هنگام گزینش افراد سوالات تخصصی و تست‌های تخصصی روانشناسی گرفته شود.
- سایر محققین می‌توانند این پژوهش را در بین دیگر کارکنان با در نظر گرفتن سایر مولفه‌ها انجام داده و نتایج آن را با نتایج این پژوهش مقایسه نمایند.

منابع و ماخذ

اسلوین، جیمز. (۱۳۸۰). اینترنت و جامعه، ترجمه عباس گیلوری علی رادباوه، تهران، نشر کتابدار.

- شریعتمداری، علی. (۱۳۹۲). اصول و مبانی فلسفه تعلیم و تربیت؛ تهران: انتشارات امیر کبیر.
- شریفی، حسن پاشا و شریفی، نسترن. (۱۳۹۰). روش‌های تحقیق در علوم رفتاری. چاپ هشتم. تهران: انتشارات سخن. ص ۲۶.
- شفیع زاده، حمید و خلیلی کندرود، اصغر. (۱۳۹۰). نقش راهبردی آموزش و پرورش در اصلاح الگوی مصرف. پژوهشنامه. شماره ۷۲.
- صالحی امیری، رضا. (۱۳۸۸). مفاهیم و نظریه‌های فرهنگی، تهران، انتشارات ققنوس. ۲۵۸ صفحه.
- صالحی امیری، رضا. (۱۳۹۲). آسیب‌شناسی فرهنگی در ایران، تهران، انتشارات سمت.
- عاملی، سعیدرضا. (۱۳۸۸). شبکه‌های علمی مجازی، تهران: پژوهشکده مطالعات فرهنگی و اجتماعی.
- عدلی پور، صمد. (۱۳۹۱). تحلیل پیامدهای شبکه‌های اجتماعی مجازی بر هویت اجتماعی کاربران جوان شهر اصفهان. رساله کارشناسی ارشد. دانشگاه اصفهان. دانشکده ادبیات و علوم انسانی.
- عصاره، علیرضا. حسینی بیدخت، محسن. (۱۳۹۳). واکاوی نقش توسعه موسسات آموزش عالی در قبال فرهنگ و تهاجم فرهنگی. مطالعات توسعه اجتماعی ایران. سال ششم - شماره ۲. ۹۱-۱۰۰.
- عطاران، محمد. (۱۳۸۳). جهانی شدن فناوری اطلاعات (IT) و تعلیم و تربیت، تهران: موسسه توسعه فناوری آموزشی مدارس هوشمند.
- فخریان، فرزانه. (۱۳۹۰). روش کنترل و هنجار سازی مثبت برای استفاده از فضای مجازی در ایران. همایش ملی صنایع فرهنگی نقش آن در توسعه پایدار. کرمانشاه. دانشگاه آزاد اسلامی واحد کرمانشاه.
- فرهی بوزنجانی، برزو و سنجقی، محمدابراهیم. (۱۳۸۸). ارزیابی و تحلیل روشهای شناخت و سنجش فرهنگ سازمانی راهبرد فرهنگ. شماره پنجم. ۵۳-۲۹.
- قلی زاده، آذر. (۱۳۹۰). جامعه شناسی فرهنگی. اصفهان: انتشارات دانشگاه آزاد اسلامی واحد خوراسگان، ۲۶۸ صفحه.
- کاستلز، مانوئل. (۱۳۸۲). عصر اطلاعات: پایان هزاره اقتصاد. جامعه و فرهنگ. ترجمه احد علیقلیان و افشین خاکباز. تهران: طرح نو.
- کاظمی، عارفه. (۱۳۸۹). یافتن درجه سازگاری میان افراد در شبکه‌های اجتماعی، رساله کارشناسی ارشد، دانشگاه صنعتی، اصفهان.
- نادری قمی، محمدمهدی. (۱۳۸۸). فرهنگ در نظریه سازمان و مدیریت معرفت شماره ۱۳۷ - اردیبهشت ۱۳۸۸.
- نیازی، رحیم و خرم، کوثر. (۱۳۹۲). بررسی رابطه بین فناوری اطلاعات و اطلاعات حسابداری، دومین کنفرانس ملی حسابداری، مدیریت مالی و سرمایه گذاری.
- Bell. D. (1990). Post-Industrial Society.
- Cheney.D. (1994). The Cultural Turn; New York. Routledge.
- Denison. D; Cho, J.J. and Young. J. (2000). Diagnosing Organizational Culture: a model and method. Working paper. International for management development.
- Hilberman. J. (2009). Young People are Social Networking in Drows. Retrived in <http://iipdigital.usembassy.gov/st>.
- Tsui, A. S., Zhang, Z. Wang, H. , Xin, K. R. and Wu J. B (2006). Unpacking the relationship between CEO leadership behavior and organizational culture, The Leadership Quarterly, 17, 113-117.
- Taylor, E. (2012). "Social networking and Globalization", Mediterranean Journal of Social Sciences, Vol. 4, No. 6, July 2013
- Claudia Marino, Alessio Vieno, Massimiliano Pastore, Ian P. Albery, Daniel Frings, Marcantonio M. Spada (2016) "Modeling the contribution of personality, social identity and social norms to problematic Facebook use in adolescents" Addictive Behaviors, Volume 63, December 2016, Pages 51-56
- Erin L. Spottswood, Jeffrey T. Hancock (2016) "The positivity bias and prosocial deception on

facebook” Computers in Human Behavior,
Volume 65, December 2016, Pages 252–259.

یادداشت‌ها

- ¹ Weedon, C.
- ² Barker, C.
- ³ Tsui et al
- ⁴ Sutherland
- ⁵ Woodward
- ⁶ Émile Durkheim
- ⁷ Georg Simmel
- ⁸ Talcott Parsons
- ⁹ Georg Lukács
- ¹⁰ Edgar shayon
- ¹¹ biths
- ¹² Pathology
- ¹³ Applied Scienses
- ¹⁴ Abstract Scienses
- ¹⁵ Basic scienses
- ¹⁶ Cheney
- ¹⁷ Slevin
- ¹⁸ Mercuric
- ¹⁹ Taylor
- ²⁰ Pattrik, Y.
- ²¹ Spottswood Hancock
- ²² Claudia, M.
- ²³ Jung, Y.

